

Щербіна К.В.

студентка 2-го курсу КНТЕУ

Науковий керівник: Шведова Г.Л.

к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового

забезпечення безпеки бізнесу

Київський національний торгово-

економічний університет

Місто Київ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ МЕЖ ПЕРЕВИЩЕННЯ НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ

Як закріплює Конституція України, кожна людина має право на захист своїх прав, особливо право на життя (Стаття 27)[2]. Стаття 36 Кримінального Кодексу України, в якій закріплено право на необхідну оборону ще раз гарантує та підтверджує право людини на захист своїх прав . Але як зазначає доцент А.В. Горностай:-«В законодавстві існують неврегульовані питання, а саме існують думки, що перевищення людиною меж необхідної оборони, може розцінюватися як замах, або умисне злочинне діяння чи бездіяльність»[1].

Ця тема є актуальною і розглядається вже декілька років багатьма науковцями, але досі думки розділені стосовно оцінки покарання. Перевищення меж необхідної оборони тягне кримінальну відповідальність лише у випадках, спеціально передбачених у статтях 118 та 124 Кримінального Кодексу України. Професор Ю.В. Баулін підкреслює:-«Якщо особа, яка захищається, перевищуючи межі необхідної оборони, вчинила дії, безпосередньо спрямовані на умисне вбивство того, хто посягає, чи на умисне спричинення йому тяжких тілесних ушкоджень, але при цьому злочин не довела до кінця з причин, що не залежали від її волі, такі дії підлягають кваліфікації відповідно за ст.15 та ст. 118,чи ст. 124 КК як замах на злочин»[3].

Протилежну думку стосовно цього питання займає В.О. Навроцький, який вважає: «Неможливим вчинення злочинів, передбачених статтями 118 та 124 КК

України, з прямим умислом». А відтак, і замах на ці злочини також вважає неможливим. Однак в законодавстві не виключається можливість вчинення цих діянь із прямим умислом. В судовій практиці зазначається, що злочини, які скоєні при перевищенні меж необхідної оборони частіше всього відбуваються з непрямим умислом, але існують і випадки заподіяння з прямим умислом.

За загальним правилом необхідна оборона має бути своєчасною. Вона можлива від наявного посягання, тобто такого, яке вже почалось і ще не закінчилось. Однак у ряді випадків така оборона можлива і до початку або після закінчення посягання. Пленум Верховного Суду України роз'яснив, що «стан необхідної оборони виникає не лише в момент суспільне небезпечного посягання, а й за наявності реальної загрози заподіяння шкоди тому, хто обороняється»[4]. Шкода при необхідній обороні може бути заподіяна тільки тому, хто посягає. Якщо при необхідній обороні випадково заподіяно шкоду не причетній до посягання особі, то відповідальність, залежно від наслідків, може настати за заподіяння шкоди з необережності.

Як зазначається в статті доцента А.В. Горностай: -«Нападник при вчиненні потерпілою особою перевищення необхідної оборони перетворюється на об'єкт, життя і права якого потрібно захищати, а потерпіла особа в цьому випадку повинна відповідати за свої дії, навіть у тому випадку, коли вона не досягла бажаного результату (смерті нападника чи заподіяння йому тяжких тілесних ушкоджень)»[1]. Ми вважаємо, що перевищення необхідної оборони в більшості випадків потрібно розглядати як замах, навіть коли він не був завершений по волі інших осіб. Особа, яка буде відповідати за перевищення необхідної оборони, повинна відповідати тільки за матеріальними наслідками до яких призвели її дії.

Список використаних джерел

1. Вісник Асоціації кримінального права України, 2015, № 2./-С.111-121.
2. Конституція України; Конституція, від 28.06.1996 № 254к/96-ВР

3. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар. Загальна частина / Баулін Ю.В., Борисов В. І., Тютюгін В.І. та ін. – 5-те вид., допов. – Х. : Право, 2013. – С. 144.
4. Постанова ПВС № 4 від 28.06.1991 р. " Про практику застосування судами законодавства, яке забезпечує право на необхідну оборону від суспільна небезпечних посягань".